

Za Srečne dneve laskave ocene

V soboto 13. marca 1971 se je v Polju predstavila simpatična skupina iz Slap s tretje revijske predstavo. Prezentirali so komedijo Clauda Purgeta Srečni dnevi. Priznati jim je bilo treba, da so imeli srečno roko, ko so se odločili na to delo, saj v njem nastopajo samo mladi ljudje, ki so tako dobili priložnost polnokrvne, žive realizacije.

Režiser predstave je Tine Povalej, ki je mizansceno smiselno uredil in dosegel, da je komedija dobila dovolj lahkon, zanimiv in sproščen ritem, zlasti v dialogih med Fernette in Mariano! Manj dognani so bili prizori, kjer sta tempo in intenzivnost popustila in to predstavi ni bilo v prid. Igralci iz Slap so s to predstavo dosegli lep uspeh in bodo povsod, kjer bodo gostovali, prav gotovo dobrodošli.

Srečni dnevi so zanimivo delo o skupini mladih ljudi, ki jih žalostna novica, da je njihova stara teta umrla, ne prizadene, marveč razveseli, saj bodo v odsotnosti staršev lahko priredili domačo zabavo. Sledi vrsta duhovitih, igrivih, lahkotnih dialogov, posebno še med Fernette in Mariano, ki med drugim meditirata o svojem namišljenem junaku – letalcu. Na veliko začudenje obeh se ta naenkrat v resnici pojavi, obe se zaljubita vanj in s tem v zvezi nastane vrsta zapletov. Na koncu pa se vse srečno konča. Fernette in Marianna se vrneta v realni svet.

Najprej bi omenili Tončko Podlogar, ki je vlogo Fernette odigrala domiselno, igrivo in z večjim obvladanjem odrskega prostora. Isto bi veljalo tudi za Marianno, ki jo je interpretirala Vida Ježek. Prav dobro in rutinirano sta odigrala vlogo Gassina Tine Povalej in vlogo Laprada Janez Petrič. Solidno kot vedno je realizirala vlogo Francine Joži Krušič. Morda nekoliko preveč zadržano je odigral vlogo Rone Dolinar.

VERIGA ŠE NI ZARJAVELA

KUD Prežganje je bila četrta skupina, ki je sodelovala na letošnji reviji. v nedeljo 28. marca so gostovali v Senožetih. Že drugič so se odločili za Finžgarja, to pot za Verigo. Ta poteza je bila povsem umestna, saj je tematika, ki jo v svojih delih avtor obravnava na podeželju še vedno prisotna in aktualna. V Verigi nam Finžgar med drugim prikazuje spor med sosedom, ki se je vnel zaradi stare nič vredne verige. Stopnjuje se do tragičnega konca, ko stari Primož zaradi nje omahne v smrt. Šele ta dogodek pripelje do sprave in miru.

Zakaj revije pevskih zborov ne bo?

Srečanja mladih pevcev osnovnih šol letos ne bo. To je presenetljiva novica, saj je revija pevskih zborov ob koncu šolskega leta pri nas postala že tradicija. Tudi letos je bilo za srečanje že vse pripravljeno: vsi zbori so že prijavili svoj nastupni program, komisija za glasbo pri ZKPO pa je svojo delo pri tehnični izvedbi srečanja tudi že opravila. Aktiv zborovodij se je večkrat sestel, razpravljali o delu in programu pevskih zborov, imel hospitacijo pri mladinskem in otroškem zboru. Vse priprave za revijo so bile pravočasno in skrbno narejene.

Ker pa se pripravljajo spremembe učnega načrta in predmetnika, so se zborovodje vseh ljubljanskih šol sestali 7. XII. 1970 v šoli Prežihovega Voranca in razpravljali o zborovskem petju in o družbenem vrednotenju dela zborovodij. Na tem sestanku so sklenili, naj vodje občinskih aktivov sestavijo vlogo za strokovno tolačenje predmetnika za osnovne šole in ga pošljejo na sekretariat za prosveto in kulturo SRS, na zavod za šolstvo SRS, republiko izobraževalno skupnost in temeljno izobraževalno skupnost Ljubljana.

V tej vlogi so predlagali, naj bo na šoli toliko zborov, kolikor jih je potrebno glede na velikost šole in organizacijo pouka. Morda bo potrebno za tako povečan obseg zborovskega dela zagotoviti tudi finančna sredstva. Razložili so nekatere posebnosti in zahtevnost dela zborovodje: v zboru poje dvakrat do trikrat več učencev, kot jih šteje normalen oddelček, otroci so različnih starosti, pevski zbor predstavlja šolo v javnosti in je zborovodja stalno izpostavljena kritiki strokovnjakov in laikov. Vsi šolski in izvenšolski nastopi predstavljajo za zborovodje velik psihičen napor. Zbori vadijo ob neprimernem času (zjutraj, opoldne, zadnje šolske ure, zvečer), kar pomeni deljen in razbit delovni čas za zborovodje. Zborovodjevo delo mora biti intenzivno, da lahko doseže določeno stopnjo umetniškega poudarjanja. Vse naštetje pa je samo del problematike, s katero se morajo ukvarjati zborovodje.

Ob prizadevanjih za pravilno vrednotenje učiteljevega dela želijo tudi zborovodje opozoriti na svoje pro-

Stanko Žontar, režiser predstave, se je odločil za realistično sceno in prav tako interpretacijo. Mizansceno je smiselno uredil in jo pripeljal do fulminantnega konca. Tudi končna

retardacija je bila prepričljiva. je vklesal primerne karakterne poteze Stane Kozlevčar. Njegovo ženo Mino je zanesljivo kot vedno in s solidnim igralškim znanjem zaigrala Zofka Omahen. Kot Micka se je prvič predstavila Metka Škulj. Bila je prepričljiva in dovolj okretna ter je soigralce opozorila, da so v njej dobili uporabno interpretko. Odlično je zahtevno vlogo Mejača odigral Anton

Mohar ter s svojim deležem precej prispeval k uspehu predstave.

Z uspehom so še sodelovali: Marinka Gale, Fani Vidic, Franci Berčan, Jože Gale (prav dober kot Janez), Slavko Skubic, S. Žontar, Stane Janežič in Jože Omahen.

Predstava Verige je pokazala napredek v kvaliteti skupine s Prežganja in tudi novi igralci so se uspešno vključili.

VTISI S SEDME REVIJE AMATERSKIH GLEDALIŠKIH SKUPIN

Po sledih moščanske preteklosti

Vse okrog zgodovine Emone in kasnejše Ljubljane je postalo eno mojih prvih zanimanj. V današnjem uvodnem in bolj informativnem članku bom začela z obdobjem, ko je že nekaj znanega o nastanku Emone, spregovorila bom o njenem propadu, pa o slovanskem Gradišču in o srednjeveški Ljubljani.

Zakaj grem v ta stara obdobja?

O njih najmanj pišemo in končno: o tem bom pisala jaz.

Omejila se bom na območje občine Moste-Polje in samo, kadar bo potrebno, bom prestopila njene meje.

Kdo je ustanovitelj naselbine Emone in kdaj se je to zgodilo? V pravljici o Jazonu in Argonavtih (1223 pr. n. št.) je resnično samo to, da so bile naše pokrajine znane že starim Grkom, da se je po naših rekah razvijal živahen ladijski promet in je cvetela trgovina.

Samo to drži, vse drugo je legenda.

Kaj bi povedali o starejši kameni dobi na naših tleh?

Da je bila morda pred sto tisoč leti?

In o mlajši, 3000–2000 let pred našim štetjem?

Iz te prehodne dobe v bronasto so znana mostišča na Ljubljanskem barju, ki pa so proti letu 1000 pr. n. št., v dobi bronu, propadla.

Zadnje tisočletje pr. n. št. obsega – do prihoda Rimljanov – starejšo in mlajšo železno dobo. Na ljubljanskem prostoru so tedaj živeli Iliri, ki so jim v 3. stol. pr. n. št. zagospodovali Kelti. Sledili so jim Rimljani,

ki so l. 35 pr. n. št. to ozemlje zasedli in ga priključili provinci Panoniji.

Od kod izvira ime mesta?

Rimska naselbina, ki se je začela razvijati na prostoru med Gradom in Šišenskim hribom, je prevzela ime Emone od Iliriv. Postala je vojaško taborišče z značilnim pravokotnim tlorisom; za jarki je mesto obdajalo močno obzidje, utrjeno s stolpi. Z uvajanjem in utrdivo rimske oblasti se je uveljavljalo sužnjelastništvo. Izkoriščani so bili v glavnem domačini.

Izkopanine na območju mesta nam dokazujejo visoko razvito stanovanjsko in komunalno kulturo (vodovod, kanalizacija, centralno ogrevanje).

Emona je l. 238 pr. n. št. plačala svojo prehodno lego z razdejanjem (bila je ob poti rimskim vojakom, ki so jih vojskovodje vodili v Rim v bojih za prestol; in tudi barbarska plemena so se prek tega ozemlja

prebijala proti Italiji). Priključena k zahodnemu delu rimskega imperija je Emona začela gospodarsko nazadovati.

V tem času je bil še razvit pomemben promet po Ljubljani. Na Gradu, kjer je bila vojaška postojanka, so našli sledove celo iz časov predzgodovinske naseljenosti.

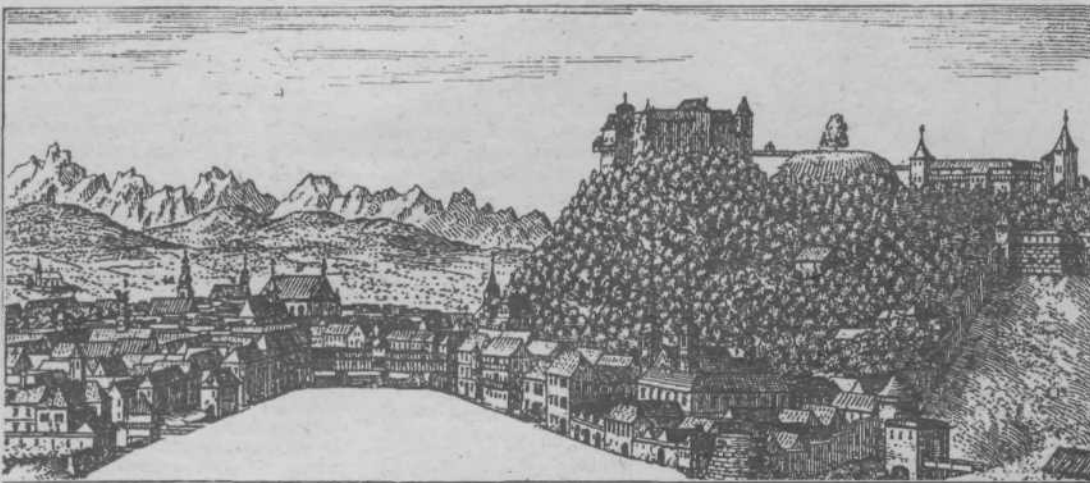
Ilirska Emona je bila le lokalno prometno in trgovinsko središče, rimska pa je bila kolonija, ustanovljena na križišču velikih cest.

S propadom imperija je izginila tudi rimska (emonska) kolonija in na njenem mestu, ki so mu Slovani dali ime Gradišče, so bili še dolga stoletja sami vrtovi, njive in posamezne hiše. Toda povezava v naseljenosti je ostala. Dokaz je ohranitev imena Mirje.

Slovani in Obri so naselili ljubljanski prostor okrog leta 580. Takrat so se še zadnji domači prebivalci umaknili proti Istri.

Zanimivo je, da Slovani tu niso prevzeli imen mest, kot je bilo to drugje (Petovio – Ptuj, Celcia – Celje), ampak so, kot je že zgoraj zapisano, ostankom rekli kar Gradišča. Tako so povsod imenovali ostanki zidanih naselbin prejšnjih prebivalcev. Šele novi naselbini, ki se je začela razvijati blizu ruševin stare, so dali Slovani ime Ljubljana.

Ime Ljubljana je še vedno nepojasnjeno. Ime „ljub“ naj bi Slovenci prevzeli od starejših prebivalcev ali pa po reki Ljubljanici, saj pomeni nemško ime Laibach v starih virih mesto in reko. Vrhniki se po nem-

Srednjeveška Ljubljana od južne strani

ško reče Oberlaibach, kar je spet v zvezi z Ljubljano.

Ljubljana, ki so jo postavili blizu ruševin, pa še ni bila trajna naselbina Slovanov – niti v drugi četrtini 7. stol., ko je naše ozemlje pripadalo slovanski Samovi plemenski zvezi. Svojega prvega fevdalnega gospodarja, verjetno slovanskega rodu, je dobilo mesto okoli l. 1000.

Leta 1144 so mestu, ki je bilo pod frankovskimi Spanheimi, reklo Laibach, leta 1146 pa Luwigana.

Do leta 114 n. št. zgodovinskih virov o mestu. Najstarejši je predel okrog Sv. Jakoba, središče Starega trga, ki se je razvil kot čolnarsko-trgovsko naselje.

Prvi zapiski o Vodmatu, Selu in Mostah so iz let 1312–1405.

V srednjem veku je le malo mest nastalo iz prvotnih vasi. Večinoma gre za njihovo ustanovitve na osnovi vladarjevega odloka, po načinu, ko je odbil neki kraj tržne in mestne pravice.

Kot mesto označujejo Ljubljano med 1257–65 in seveda kasneje.

Grad (holm l'bjana, l'b) ni najstarejša točka mesta, kajti malo je verjetno, da bi Ljubljana na novo zažvela zaradi svoje obrambno ugodne lege, ampak prej zaradi brodarjenja po Ljubljanici.

Res pa je tudi, da je grad kasneje vplival kot pomembna fevdalno-upravna postojanka, da je mesto prevzelo vodilno vlogo.

Iz načrta vidimo, da se Ljubljana do sred. 17. stol. ni posebno večala. O kompaktnem spoju mesta s predmestji niti samih predmestij med seboj še ni sledov.

Sele v 19. stoletju se mesto razširi in nekdanja predmestja se združijo v mestnimi osrednjimi deli v eno zazidano celoto. Stari politični okvir mesta je bil s tem presežen.

ALENKA LOBNIK

Spomladansko čiščenje

Lepo je, da pometamo smeti pred svojim pragom, toda ne puščajmo jih pred tujimi vrati.

Pregovor: Najprej pometajmo pred svojim pragom! ima vsaj dva pomena: O prenesenem pomenu, v katerem ga največkrat tudi uporabljamo, danes ne bi govorili, čeprav bi se dalo tudi veliko povedati. Znano pa je, da imamo vsi veliko dela s pometanjem pred tujimi vrati, čeprav se pred svojimi vrati plazimo prek kupov smeti. V tistem pravem pomenu „pometanja“ pa ga – saj smo ponosni na čistočo – temeljito uporabljamo in pred svojimi vrati skrbno pometamo. Pri tem pa imamo žal slabo navado da smeti, če se le da, puščamo pred tujimi vrati.

Vsako spomlad, ko nas obsede „pospravljalna mrzlica“, nagrabimo kupe smeti, ki se jih hočemo čimprej znebiti. Tudi vprašanje, kam s temi kupi, rešimo hitro in energično. Pred tujá vrata, naj se sosed ukvarja z njimi, zakaj pa vendar imamo sosedé! Ta „sosed“ pa je ponavadi javni prostor, park, potok, travnik ali preprosto rob ceste. Po tako dobro opravljenem delu si samozadovoljni, da smo uredili svoje stanovanje in vrt, umijemo roke in mirno kritiziramo javno nesnago ter neurejenost.

Kar pogledjmo naše javne prostore. Vedno bolj se dušijo pod kupi smeti in odpadkov in jim vse službe, ki skrbijo za snago, niso več kos. Potoki zunaj mesta, ob katerih je bil nekoč mogoč prijeten sprehod, se spreminjajo v odprte kanale, bregovi pa so zasuti z odpadki vseh vrst. Številne družbe, ki jih toplo spomladansko sonce privabi na svetlo, za seboj puščajo svoje „vizitke“, po katerih lahko ugotavljamo standard in osebno nagnjenje „ljubitelj narave“.

Nekje sem bral, da v ZDA kaznujejo tiste, ki jih zalotijo pri onesnaženju avto ceste tako, da morajo očistiti del ceste. Škoda, da ni tudi pri nas tako! To bi bila naša najmasovnejša rekreacija in bi tako ubili dve muhi na mah: očistili bi okolico, v kateri živimo, in še pridobili bi na fizični sposobnosti.

Toda šalo vstran, stvar je resna!

Vsak dan lahko beremo razpave in opozarjanja o onesnaženju zraka, vode, o izumiranju favne in flore. Vsak dan lahko beremo, kako si žagamo vejo, na kateri sedimo, a ne ukrenemo ničesar. Z vsem se strinjamo, vsemu pritrujemo, ničesar pa pri sebi ne naredimo, da bi stanje izboljšali – vsak pri sebi in vsak po svoji moči. Ne samo osebna čistoča, ne samo stanovanjska higiena, temveč tudi urejenost širšega okolja je dokaz kulturne razvitosti neke družbe. Če je to res, si pišemo slabo spričevalo! Če kje, potem velja tu načelo skupne odgovornosti. Kriv ni samo tisti, ki stresе zaboj steklenic in konzervnih škateł za drevo, za rob ceste, temveč tudi tisti, ki pogleda vstran, ko to vidi. Boj maloštevilnih komunalnih inšpektorjev in redarjev brez naše pomoči je brezupen.

Ali bo edini izhod iz tega, da bomo povečali to službo? Ali bomo morali sprejeti nove davščine, iz katerih bodo družbene skupnosti odstranjevale našo nesnago? Ali bomo povečali kazni, ki so danes minimalne?

Toda ali je povsod treba državne prisile in zakone? Najbrž bo treba, in to čimprej.

Res pa je, da naj odgovorni organi uredijo primerna, vsem dostopna in znana odlagališča, sicer bomo prisiljeni smeti odlagati na neprimernih krajih. Veliko bi za to lahko napravile KS. Potrebna je široka akcija, v kateri naj vsak napravi tisto, za kar je pristojen.

Skratka, po pregovoru: „Vsak naj pometa pred svojim pragom!“

Po krivem prezrti

Tovariš urednik!

V aprilski številki Naše skupnosti je bilo objavljeno poročilo o 3. občinskem tekmovanju za Moškričevo značko z netočnimi in nepopolnimi podatki o doseženih rezultatih.

Pravilno je, da (nepodpisani) pisec posveča največjo pozornost zgodovinskemu in kulturnemu, predvsem pa vzgojnemu pomenu prireditve. Ne zdi se nam prav, da pionirje, ki so nosili vso težo prireditve (saj so se morali nanjo dolgo in vztrajno pripravljati), odpravi tako na kratko, pionirjev iz POLJA, ki so se tudi uvrstili med zmagovalce, pa niti ne omenja.

Resnici na ljubo naj povemo, da sta 6. in 7. razred poljske šole osvojila zlato plaketo in bi tedaj šola morala biti navedena poleg šol Vide Pregarc, Kette-Murn in Sostro.

Šola v Polju je kot največja v občini s svojim pionirskim odredom morala opraviti daleč najboljše priprave (160 vprašanj) in so zato tekmovalci upravičeno moralno prizadeti sprči o površnosti poročanja.

Razen tega menimo, da bi, analogno kot je to v navadi pri tekmovanjih vseh vrst, morali v poročilih priznavati dosežke tudi onim, ki so dosegli srebro in bron. (Naš 5. in 8. razred sta prjela srebrno plaketo.) Pisec jih ne omenja, najbrž zaradi pomanjkanja prostora. Toda moral bi se zavedati, da otroci vedo, kolikšna publiciteta se v tisku odmerja včasih prav banalnemu dogodkom, in zato doživljajo takšno prezrtost kot demotiviranje svoje prizadevnosti.

Pripis uredništva:

Poljskim pionirjem in ravnateljstvu šole se opravičujemo in iskreno obžalujemo, ker nam jo je tiskarski skrat pošteno zagodel, vendar nismo imeli nobene možnosti napako pravočasno popraviti.

Moramo pa poudariti, da nikakor ni šlo za zlonameren spodrsrlaj, kakor so to želeli prikazati nekateri na šoli v Polju.